

Milloin tarvitaan
kirjallinen ja milloin
taas suullinen
suostumus
Reseptikeskuksen
tietojen
katsomiseen.

Potilaan suostumukset ja kiellot Reseptikeskuksen tietojen katseluun

19.5.2021

Reseptikeskuksen tietojen katsominen suullisella luvalla

- Potilaan tietojen hakeminen reseptikeskuksesta edellyttää, että potilastietojärjestelmään on kirjaututtu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattikortilla.
- Reseptikeskuksessa olevien kaikkien tietojen katseluun tarvitaan potilaan suullinen lupa seuraavissa tilanteissa:
  - aina hoitotilanteessa, paitsi kiireellinen hoito. Katselussa näytetään kaikki määräykset toimitustiedoin.
  - yhteenvedon tulostamiseen. Katselussa näytetään kaikki määräykset toimitustiedoin.
- Suullinen suostumus voidaan pyytää vastaanotolla, hoitajakson aikana, puhelimitse tai luotettavan sähköisen palvelukanavan kautta, ei kuitenkaan sähköpostitse.
- Potilaan puolesta kirjallisella suostumuksella asioivalta ei tarvita erikseen suostumusta jos katselun peruste on Hoito, kaikki määräykset. Suullinen suostumus kuitenkin tarvitaan yhteenvedon tulostamiseen.

Reseptikeskuksen tietojen katsominen kirjallisella luvalla

- Potilaan kirjallinen suostumus nimetylle ammattihenkilölle tarvitaan potilaan kaikkien Reseptikeskukseen tallennettujen tietojen katsomiseen muussa kuin hoitotilanteessa, esim. valitukset ja muistutukset.
  - Kyseessä on lääkäri tai muu lääkemääräyksen tietoja tarvitseva ja katselun peruste on hoitoon liittymätön. Katselussa näytetään kaikki määräykset toimitustiedoin.
- Potilaan puolesta kirjallisella suostumuksella asioiva ei voi antaa tässä tilanteessa suostumusta.

Suullista suostumusta ei aina tarvita

Suullista suostumusta ei tarvita potilaalta tai potilaan puolesta kirjallisella suostumuksella asioivalta seuraavissa tilanteissa:

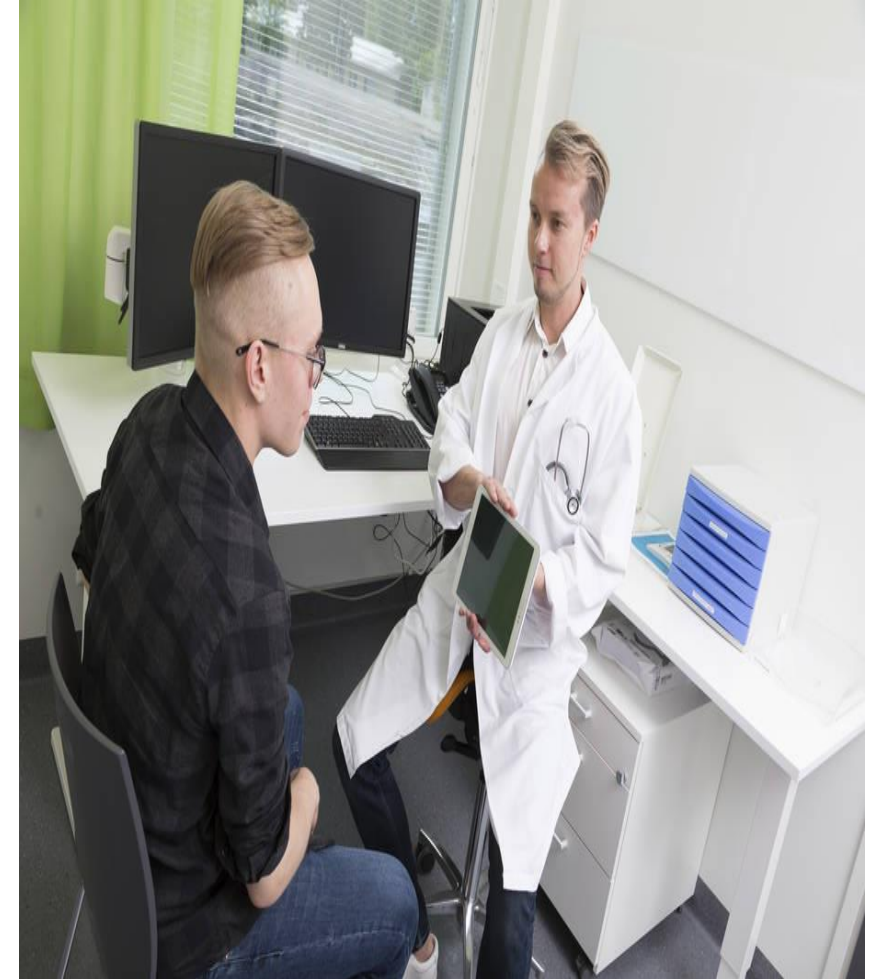
- PKV- ja huumausainelääkkeitä määrättäessä lääkärin on haettava kaikki tiedot potilaalle määrätyistä PKV- ja huumausainelääkkeistä sekä niiden toimitustiedoista.
- Uudistettavaksi pyydetyn lääkemääräyksen tiedot näytetään uudistamisesta vastaavalle toimintayksikölle tai lääkkeenmäärääjälle.
- Hoitavan lääkkeen määrääjän katselun perusteena on hoito ja omat määräykset. Katselussa näytetään omat lääkemääräykset toimitustiedoin.
- Hoitavan lääkärin katselun perusteena on kiireellinen hoito. (ns. Hätähaku), terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköt tai terveydenhuollon ammattihenkilö näkevät Reseptikeskukseen tallennetut lääkemääräykset toimitustietoineen, myös ne joihin potilas on asettanut luovutuskiellon mutta sallinut näkymisen hätätilanteissa

Alaikäisen suullinen suostumus

- Terveydenhuollossa alaikäinen voi hoitaa resepteihin liittyviä asioitaan ilman huoltajaa, kun hänet on terveydenhuollossa arvioitu päätöskykyiseksi koskien omaa hoitoaan.
- Tällöin alaikäinen voi antaa suullisen suostumuksensa
  - yhteenvedon tulostamiseen
  - kokonaislääkityksen selvittämiseen
  - uusimispyyntöjen tekemistä varten
  - Uusimispyyntöjen yhteydessä alaikäinen voi antaa suostumuksensa Reseptikeskuksessa olevien kaikkien tietojensa katsomiseen ja yhteystietonsa tekstiviesti-ilmoittamista varten.

Huom. Kun alaikäinen ei ole kykenevä päättämään omasta hoidostaan itse, suostumukset antaa potilaan huoltaja.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen terveydenhuollossa

1/2

- Potilas voi kieltää lääkemääräyksen näkymisen sosiaali- tai terveydenhuollon toimijoille ja apteekille.
- Mikäli lääkemääräykselle on asetettu kieltä, niin vain lääkkeen määrännyt henkilö näkee sen Reseptikeskuksesta.
- Lääkkeen määrännyt organisaatio näkee kielletyn lääkemääräyksen potilastietojärjestelmästä.
- Kiellon yhteydessä potilas voi kuitenkin sallia lääkemääräyksen näkymisen normaalisti hätätilanteessa.
- Kielto ei myöskään päde huumausaine- ja PKV-lääkkeisiin, silloin kun määrätään uutta huumausaine tai PKV-lääkettä.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen terveydenhuollossa

2/2

- Täysikäinen potilas voi itse hallita kieltoja Omakannan kautta
- Potilas voi myös pyytää kiellon lisäämistä tai perumista niissä yksiköissä, joissa tehdään reseptejä.
- Potilaan laillinen edustaja voi perua kieltoja, mutta ei voi pyytää lisäämään uusia kieltoja
- Päätöskykyiseksi arvioitu alaikäinen voi antaa suostumuksen tai tehdä luovutuskiellon henkilökohtaisesti terveydenhuollon palvelun antajalle
  - Tällöin huoltajalla ei ole enää oikeutta antaa alaikäistä koskevaa suostumusta tai perua alaikäisen tekemää kieltoa.
  - Kielletyt reseptit eivät myöskään näy toisessa terveydenhuollon yksikössä. Tämä toimintamalli on väliaikainen, kunnes huoltajille osoitettuun kieltoon voi käyttää siihen tarkoitettua kieltoa.

Alaikäisen puolesta asioinnin mahdollistava toiminnallisuus on ollut erityisen haastavaa toteuttaa, koska sen on toimittava kansallisesti kaikissa potilastietojärjestelmissä potilaan oikeuksien ja lainsäädännön mukaisesti.

Kyvykkyyden arvion 12-vuoden ikäraja auttoi kuitenkin määrittelemään, kuinka alaikäisen puolesta asiointi mahdollistetaan sähköisiin järjestelmiin.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen huoltajalta

- Jos alaikäinen on terveydenhuollossa arvioitu päätöskykyiseksi, hän voi halutessaan kieltää lääkemääräyksen näkymisen huoltajaltaan
- Päätöskyky arvioidaan ja alaikäisen tahdonilmaisuu kirjataan sovitun toimintamallin ja luokituksen mukaisesti **lääkemääräyskohtaisesti**
  - Edellyttää, että ko. toiminnallisuus on potilastietojärjestelmässä mahdollista
  - Muussa tapauksessa hyödynnetään yleistä luovutuskieltoa

Uudesta toimintamallista löytyy tarkempaa ohjeistusta

- [Terveystenhuollon koulutukset - Kanta.fi](#)
- [Kanta-verkkokoulut - Kanta.fi](#)
- [Alaikäinen ja Kanta-palvelut – toimintamalli terveydenhuoltoon ja apteekeille 1.1](#)

Lääkemääräykseen kohdistuvan kiellon vaikutukset

Kieltoa tehtäessä tulee potilaalle kertoa seuraavat asiat:

- kielto on voimassa myös silloin kun potilas on kykenemätön peruuttamaan kieltoa, ellei tietojen luovuttamista hätätilanteessa ole sallittu
- kielto vaikuttaa kokonaislääkehoitoon, koska lääkkeenmääräjäällä ei ole mahdollista tarkistaa lääkkeiden yhteisvaikutuksia
- lääkkeen voi noutaa apteekista vain potilasohjeen tai Omakannasta tulostetun potilasyhteenvedon avulla.

Kiellon tekeminen ja peruuttaminen:

- Ennen kieltojen tekemistä tai perumisesta potilaalle pitää kertoa, että kiellon käsittelijä näkee kieltoasiakirjalla myös kaikki potilaan aikaisemmin kieltämät reseptit.
- Kiellot ja niiden perumiset tehdään potilastietojärjestelmän kautta.

Kieltoasiakirjan allekirjoittaminen ja säilyttäminen

- Potilaan tulee allekirjoittaa kieltoasiakirja aina muutosten yhteydessä.
- Jos potilas ei voi jostain syystä allekirjoittaa kieltoasiakirjaa, esimerkiksi sairauden tai vamman takia, tulee syy allekirjoituksen puuttumiselle kirjata kieltoasiakirjaan sekä potilastietojärjestelmään, lisäksi kiellon tai peruutuksen vastaanottaja allekirjoittaa kieltoasiakirjan potilaan puolesta.
- Potilaalle annetaan kieltoasiakirjasta kopio ja palvelunantaja säilyttää alkuperäisen version arkistossaan.

Uuden kiellon lisääminen

Haetaan Reseptikeskuksesta reseptilista.

Poimitaan listalta kiellettävät reseptit ja tallennetaan ne reseptin kieltoasiakirjalle. Tulostetaan kieltoasiakirja potilaalle allekirjoitettavaksi.

Kiellon poistaminen

Haetaan potilaan reseptin kieltoasiakirja.

Kielto voidaan perua yhden tai useamman reseptin kohdalta. Tulostetaan kieltoasiakirja potilaalle allekirjoitettavaksi.

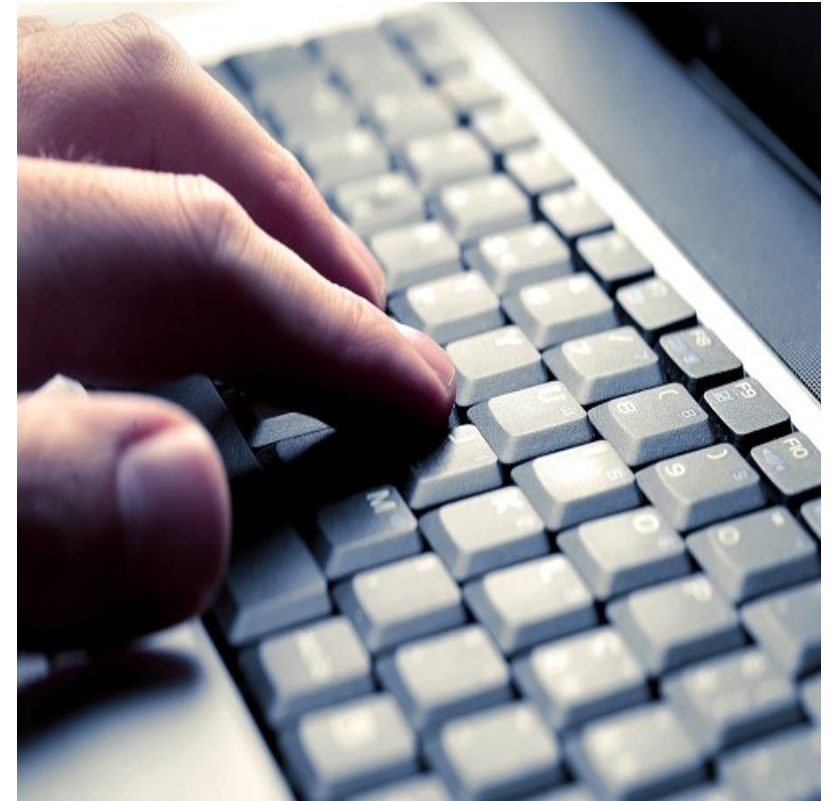
Tietojen hakeminen reseptikeskuksesta

- Tietoja Reseptikeskuksesta voidaan hakea katseltavaksi eri rajauksilla mm.
  - **Kaikki sähköiset lääkemääräykset edellisen 30 kuukauden ajalta** sisältäen kaikki toimittamattomat, osittain toimitetut, kokonaan toimitetut, vanhentuneet ja hoidollisista syistä mitätöidyt reseptit sekä niiden toimitukset.
  - **Tietyltä ajanjaksolta kaikki sähköiset lääkemääräykset** sisältäen ko. jaksolta kaikki toimittamattomat, osittain toimitetut, kokonaan toimitetut, vanhentuneet ja hoidollisista syistä mitätöidyt reseptit sekä niiden toimitukset.
  - **Kaikki toimittamattomat ja osittain toimitetut sähköiset lääkemääräykset** sekä osittain toimitettujen reseptien toimitukset.

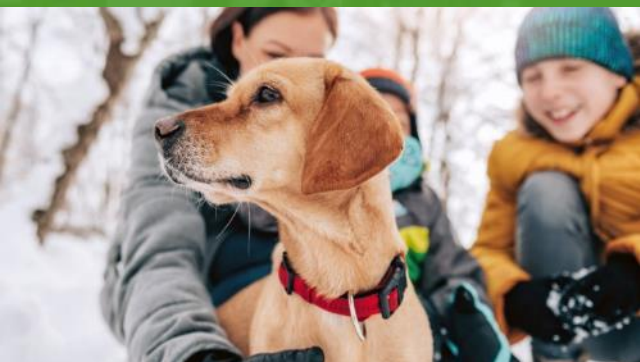

Katselun peruste

- Potilastietojärjestelmä kirjaa automaattisesti käyttäjän valitseman Reseptikeskuksen katselun perusteen ja sen edellyttämän potilaan suostumustyyppin. Erillistä kirjausta potilaan tietoihin ei siis tarvitse tehdä.
- Ainoastaan hoitoon liittymättömissä tilanteissa Reseptikeskuksen katselun perusteeksi valitaan suostumustyyppi kirjallinen suostumus.
- Hoitoon liittyvissä tilanteissa katselun perusteeksi valitaan suullinen suostumus myös silloin, kun joku toinen asioi potilaan kirjallisella suostumuksella.

Sote-tieto ja
-tiedonhallinta
Tietopalvelut, THL

sotetiedonhallinta@thl.fi